

מאמר אחרון בסידרה: מה הקשר בין בעית החימוש האטומי לבין המישור הקיים

3 דורות - 3 דקות!

למרבית הצער, מבין זאת המישור הקיים יותר מן הדוגלים בפירוט.

מה המסקנה הנובעת מכך? שיש להחליף את המישור תוך כמה חודשים, כדי למנוע הכרעה מדינית שלילית בשטח הרה-שוואה זה? ברור שגם זוהי אוטופיה. **יש כאן מירוץ מסוים - המירוץ בין חדירת האטום למרחב, לבין החלפת המישור בארץ.** בלשון אחרת: בעידן האטום מחריפות לא רק כל בעיות החוץ והבטחון של המדינה, אלא גם כל בעיותיה הפנימיות. שוללי המישור הקיים יכלו לטעון, עד כה: "יש לנו זמן, שום סכנה מיידית אינה צפויה למדינה. הערבים אינם מסוגלים להשמידה בשנים הקרובות. אם נימנע גם את

גילים לדבר אצלנו על "ענייני חוץ ובטחון". ואומנם, יש קשר בולט בין ענייני חוץ וענייני-בטחון. אך לא פחות חשוב, ואולי יותר חשוב, לדבר על "ענייני פנים ובטחון". כי מהות המישור בישראל משפיעה במשירין על ענייני-הבטחון שלה, ואילו ענייני-הבטחון משפיעים השפעה חזרת עזה על מהות המישור. בסיום ניתוח הבעיות האטומיות שלנו סיכמנו, במאמר האחרון, את הקו התואם את האינטרס של ישראל: מיתקפה מדינית רבת-עוצמה לשם הבטחת הפירוט האטומי של המרחב, תוך פיקוח יעיל ומוחלט. קבענו כי המצב הבינלאומי והמרחבי מעניקים סיכוי רב מאוד להצלחת מיתקפה זה. אם תיכשל, חייבת ישראל לבצע חימוש גרעיני מזורז. **זהו קו הגיוני וסביר - לממשלה הקרובה לדעותינו. אולם ממשלה כזאת אינה קיימת כיום. בישראל שולטת ממשלה בעלת דעות הנוגות את תפיסתנו ניגוד קיצוני וחזותך. מה נובע מכך?**

האם אפשר להכריח את ממשלת ישראל הנוכחית, על חברה הנוכחיים ועל תפיסתיה הנוכחית, לקבל את הקו שהתחינו לעיל? האם יש טעם בניהול מערכה ציבורית כזו להשפיע עליה בכיתוף זה?

לאחרונה קמה בארץ קבוצה של אנשי-רוח ועסקנים מתוך מגמה כנה זו. הדי דבריה, שהגיעו אל הציבור הרחב רק במקומים, עוררו תשומת-לב מסוימת בחוגים מצומצמים. אפשר וצריך לברך על יוזמה זו, המעידה על רצונם הטוב של בעליה, על דאגתם הכנה וחרדתם לקיום המדינה. יחד עם זאת יש רושם כי אנשים כאלה לוקים בתמימות מדינית. הסכנה האטומית הטרדה את מנוחתם, המריצה אותם לקפוץ באופן ספונטאני לזירה הציבורית. אך חסרה להם ראיית הבעיה בכללותה, על שורשיה הפנימיים והחיצוניים. זו יכולה להיות רק פרי תפיסה פוליטית עיקבית, מגובשת וכוללת. (אגב, מסיבה זו נוח לדוברים בטחוניסטים להתחכם עם, תחת להתחכם עם הגויה-דעות שגיבשו במשך שנים תפיסה שלמה ועיקבית על מיכלול בעיות ישראל-ערב.)

האמת היא שכל גישה בשטח האטומי, הרה-הסכנות, תהייה אופר פית לגמרי אם היא מנותקת מהכנת המישור הפנימי במדינה ומי ראייה כוללת של עמדת ישראל במרחב.

מאת

אורי אבנרי

"הם רוצים את המוצץ!" (ר. וולס, גרסניה)

התגבשותה של דיקטטורה הרפתקנית בישראל עצמה, יכול המצב הקיים להימשך כמה וכמה שנים. תוך הזמן הזה יכולים אנחנו לגבש בשקט מישור חדש ולהביא לנצחוננו. **כל הגישה הזאת נמוגה באורה החיוור של סכנת הפיטריה האטומי מית. עוד נותר זמן - אך הזמן קצר, ומוגבל מאוד.**

יש שני תאריכים אטומיים קובעים במרחב: תאריך אל"ף, בו מחליטה אחת ממדינות המרחב להתחיל בחימוש הגרעיני; ותאריך ת"ו, בו יהיה בידי המדינה הראשונה במרחב נשק אטומי ראוי לשימוש. כפי שהוכחנו, פירוש הדבר: נשק בידי כל מדינות המרחב. **אינו מאמין שניתן להחליף את המישור בארץ לפני תאריך אל"ף. לעומת זאת, הריני מאמין כי חובה קדושה היא להביא להחלפת המישור לפני תאריך ת"ו.**

כי בתאריך ת"ו יבשילו כל הסכנות הכרוכות בחימוש האטומי, אותן מנינו עד כה: חיסול עצמאות המדינה על-ידי התערבות העצמות הגדולות, הפיכת המישור במדינה לדיקטטורה מוחלטת, ובעיקר: התהוות מצב בו ניתן יהיה להשמיד את המדינה בכל יום.

האם מתאר לעצמו מישור מה תהיה צורת חינו, כאשר בכל מדינות המרחב יצטרפו פצצות אטומיות?

בצירוף שולט כיום אדם שהוא, לדעת משקיפים רבים, בעל תכונות פסיכופאטיות מסוכנות. בסוריה שולטת כת פיאוודלית, המוכנה לפתוח בכל הרפתקה כדי להרויח כמה חודשי-חיים נוספים למישור המט ליפול. המלך הסעודי העשיר חי בימי-הביניים, ומטיף להשמדת ישראל במחיר מיליוני קורבנות ערביים.

בהשאה לכל אלה, השליט המיצרי הוא אדם מפוכח-יחסית. אולם בעבר הגיב לא פעם בצורה בלתי-מחושבת וכל כדור קטן עשוי להעלות תחתי הרפתקן בלתי-אחראי. ובישראל? בי-3 שנות קיום המדינה הוכיחה הכת השלטת במישור הקיים תכונה חזרת אחת: הכושר לבצע בחטף ובזריזות תוכניות מטרופות, המבוססות על הערכה ילדותית של הכוחות הפועלים בעולם. מי אינו זוכר את עסק-הביש? מי יכול לשכוח את החישובים שקדמו למיבצע סואץ-סיני, כאשר נחפזו לחטוף "שאנס" שלא היה קיים? וחטיפת איימקן? וגירוש סובלן?

זהו תערובת טיפוסית של קלות-דעת, כושר-ביצוע, הרפתקנות ואינפנטיליות אינטלקט-טואלית. כך היא כבר כיום, כשעוד עומד בראש פוליטיקאי ערמומי ומוכשר, בעל נסיון של 60 שנה. מה יהיה המצב מחר, בלעדיו?

האם אלה האנשים שמוותר להפקיד בידיהם את גורל המדינה בעידן הגרעיני? מי יכול להרהר בכך מבלי להיחרד?

עיתים נירמה לי שהמחלל האמיתי של החברה הישראלית הוא מחלל של דימיון. ישנם דברים אותם איננו רוצים לרמין לעצמנו, מפני שהם נוראים מדי. אולם מול אפשרות נוראה, חובה כפולה ומכופלת היא לפקוח את העיניים לרחחה.

האפשרות הפשוטה, המעשית, המציאותית, היא זו: כל אשר ניב נה בארץ זו על-ידי שלושה דורות - יכול להימחק בשלוש דקות. סכנה זו לא תיעלם אם נפסיק לחשוב עליה. הבה נתמודד עמה פנים אל פנים, ללא פחד, ללא קלות-דעת, ללא רגשנות, בדעה צלולה ומפוכחת. כי זאת שאלת חינו, פשוטו כמשמעו.

את העדות הזו ביותר לכן סיפקה קבוצת אנשי-רוח עצמה. כאשר ניסתה להשמיע את הצעותיה, בצורה שקטה ועניינית, ניתלה במחסום אטום. גורמים אדירים במדינה חסמו את דרכה, מנעו ממנה את הבעת דעותיה גם בפומבי וגם בחוגים סגורים (כגון תא הכתבים הצבאיים) ושפכו עליה קיתונות של לעג ובעל-פה.

מדוע? מפני שהתביעה לפירוט אטומי של המרחב חותרת תחת התפיסות היסודיות ביותר של המישור הקיים במדינה, ופוגעת באיני טרסים מפלגתיים, כיתתיים ואישיים של גורמים חשובים ביותר.

יש לכן דוגמות מאלפות במדינות אחרות. בארצות-הברית, למשל, שם קיימת תחרות מתמדת בין חילות היבשה, האוויר והים, ניסו כל הגורמים לשם את ידיהם על הפיתוח האטומי ועל דרכי השילוח של הנשק האטומי - בידעם כי מי שמחזיק בידו את הנשק האטומי, מחזיק בעמדת-כוח מכרעת גם בזירה הפוליטית הפנימית. הדבר כרוך בורם של מיליארדי דולרים, ברבבות משרות, במנגנון אדיר - בקיצור, בהשפעה עצומה.

מערכת אטומית מהווה, ככל מקום, בהכרח, מדינה בתוך מדינה. למעשה לא תיתכן עליה שליטה דמוקרטית-פרלמנטארית יעילה. הי בוסים של מערכת-האטום עשויים להפוך, במדינה קטנה כמו צרפת, למשול, לבוסים האמיתיים של המדינה.

היו לנשיא הדגול סיבות רבות לפיתוח כוח אטומי צרפתי. חלקן חיוביות וחלקן שליליות. אך אין ספק כי לפחות סיבה חשובה אחת היתה אנוכית ופנימית: פיתוח כוח אטומי עצמאי יתן לדיקטטורה הגוליסטית בסיס מוצק. כי, כאמור, לא ייתכן כלל פיקוח מפלגתי יעיל על דיקטטורה אטומית. יכול הדגול להרגיז את המפלגות על-ידי הקמת ועדות-סרק פרלמנטריות או ציבוריות שייפקחו, כביכול, על החימוש האטומי. פיקוח אמיתי לא ייתכן. הדיקטטור יחליט את כל ההחלטות החשובות לבדו.

למערכת-הבטחון בישראל יש כיום עמדת-מפתח פוליטית. לא מיקרה הוא שתיק שרי-הבטחון נתון בידי האיש שהוא שליטי-יחיד במדינה, ולא מיקרה הוא שתיק סגן-שר-הבטחון נימסר לאותו צעיר אשר בן-גוריון מנסה להפכו ליוש-עצור. ואם כך זה כיום, כאשר מערכות ישראל מבוססות על נשק שיגירתי - מה תהייה עוצמתן הפוליטית-פנימית של משרות אלה בעידן האטום? מי יעמוד בפניהן? מי ישהה להן?

קשר בין המישור לבין המדיניות האטומית בולט עוד יותר במערכת החיצונית. המישור הקיים בארץ קם והתגבש, במשך 56 שנים, תוך מלחמה בלתי-פוסקת עם הערבים - תחילה בחילויאס התירכי, אחר-כך במנדט הבריטי, עתה במרחב כולו.

בני הדור השלישי של המישור הזה - טיפוסים כמו שמעון פרס ומשה דיין - נולדו תוך המאבק הזה. בעיניהם הוא עובדתי-טבעי כמו זריחת-השמש וגשמי-החורף. זוהי מהות ה"ביצועים" המפורסם: הי מצב נתון, המשימות נתונות, אין על מה לחשוב אלא על יעילות הביצוע. לגבי אנשים כאלה - ורבים הראשי - גם זריחת העידן האטומי במרחב אינה מההה אלא בעייה ביצועית. יש מלחמה ישראלית-ערבית - תמיד היתה, תמיד תהייה. רק מכי שגירה וצורותיה משתנים מעת לעת. עידן האטום מההה אף הוא שינוי כזה. יש להסי-תג לכן ברזיות וביעילות.

מגוחך לגמרי לדרוש מאנשים כאלה לבצע מדיניות של פירוט אטומי. מדוע זה מגוחך? מפני שכל ביצועיסט חותר, מטבע בריחתו, למכשיר היעיל ביותר. אם המלחמה היא מצב נתון - נתון לנצח, כלומר ל-25 השנים הקרובות - אין להקפיד באופן מלאכותי את מכשיריה, כך סבור הביצועיסט, ואינו יכול להיות סבור אחרת.

למדיניות הפירוט הגרעיני יש משמעות אמיתית רק במיגרת מחשבה דינאמית, החותרת לשינוי המצב במרחב מי-סודו. הפירוויסט המשכנע הוא זה האומר: "נקפיד לכמה שנים את המצב הבטחוני בישראל ובארצות ערב. ננצל את ההפוגה הזאת כדי לפתח מיתקפה מדינית אדירה להשגת שלום, לפחות חלקי. אחרי שהסיכסוך הישראלי-ערבי ייאבד את עוקצו, תלבס כל הבעיה האטומית במרחב צורה אחרת."

לפיכך אין כל טעם ללחום למען מדיניות של פירוט אטומי מרחבי בתוך המישור הקיים. אם נרצה בכך, אם לא - עצם המלחמה למען מדיניות כזאת היא פעולה נגד המישור הקיים בתור שכזה.